

PROPUNERI PE TERMEN SCURT PENTRU ATRAGEREA DE INVESTITII STRAINE DIRECTE IN ROMANIA

Septembrie 2003

INTRODUCERE

Consiliul Investitorilor Straini (FIC) este asociatia celor mai mari investitori straini din Romania. FIC are 85 de membrii, ale caror investitii cumulate depasesc 5,9 miliarde EURO, ceea ce reprezinta aproximativ doua treimi din totalul investitiilor straine din Romania. Obiectivul principal al FIC este promovarea dialogului dintre factorii de decizie si investitori, in vederea imbunatatirii mediului de afaceri si a sprijinirii procesului de aderare a Romaniei la Uniunea Europeana (UE).

Desi s-a inregistrat o crestere a investitiilor straine directe cu 20% in primele sase luni ale anului 2003 fata de 2002¹, in anul 2002, nivelul investitiilor straine directe pe locuitor in Romania a ramas sub nivelul celui din alte tari din Europa Centrala si de Est², desi Romania beneficiaza de o serie de avantaje precum stabilitate politica, disponibilitate a resurselor si acces la piete de export.

In opinia noastra, daca se pun in practica, recomandarile formulate de FIC in ceea ce priveste mediul de afaceri, Romania va deveni o destinatie mai atractiva pentru investitori, iar consecinta imediata va fi cresterea investitiilor directe straine in Romania.

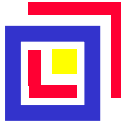
La randul sau, o crestere a investitiilor straine directe va crea un "cerc virtuos", care presupune: crearea de noi locuri de munca; cresterea sumelor alocate pentru modernizarea facilitatilor existente; transferul de tehnologie; instruirea fortei de munca la standarde internationale; un grad mai mare de competitivitate pe piata internationala; majorarea exporturilor; si, in cele din urma, mai multe afaceri de succes ale caror profituri pot fi impozitate, la randul lor, sumele colectate din impozite putand fi reinvestite in proiecte de infrastructura, educatie, sanatate etc.

In plus, FIC considera ca recomandarile noastre concrete in ceea ce priveste imbunatatirea mediului de afaceri si investitional va sprijini Romania in indeplinirea obiectivului sau de a adera la UE in 2007.

---

¹ Sursa: Banca Nationala a Romaniei.

² Cel mai ridicat influx de investitii straine directe pe locuitor a fost inregistrat in Republica Ceha (\$468), urmata de Croatia (\$297), Republica Slovaca (\$270), Estonia (\$252), Macedonia (\$223), Ungaria (\$207), Slovenia (\$171), Polonia (\$168), Lituania (\$126), Bulgaria (\$79), Letonia (\$72), Albania (\$66), **Romania (\$52)**, Bosnia si Hertegovina (\$30) si Iugoslavia (\$19) – Sursa: BERD Raportul privind tarile in tranzitie, 2002.

PROGRESE INREGISTRATE IN CLIMATUL INVESTITIONAL DIN ROMANIA

Membrii FIC sunt incurajati de o serie de progrese inregistrate in mediul de afaceri romanesc, cum ar fi:

- imbunatatirea continua a situatiei Romaniei la nivel macro-economic si, in special, reducerea inflatiei;
- intarirea relatiilor cu institutiile financiare internationale alaturi de cresterea consecventa a credibilitatii Romaniei la nivel international;
- votul de incredere acordat Romaniei de comunitatea internationala prin invitatia de a adera la structurile NATO;
- introducerea de reguli clare, echitabile si usor de aplicat pentru calculul valorii actiunilor detinute de actionarii minoritari, ceea ce le permite acestora sa beneficieze rapid de oportunitatea de a-si valorifica investitiile facute si, deasemenea, permite investitorilor strategici sa isi continue activitatile, reducand astfel incertitudinea din mediul de afaceri;
- modificarile aduse de Autoritatea pentru Privatizare si Administrarea Patrimoniului de Stat (APAPS) la legea privind unele măsuri de urmărire a executării obligațiilor asumate prin contractele de privatizare, modificari care au adus clarificari si completari definitiei “surselor de investitii” in sensul includerii creditelor ca sursa recunoscuta de finantare;
- adoptarea ordonantei de urgenta privind procedura “aprobarii tacite”, prin care se reglementeaza perioada limita de 30 de zile pentru eliberarea avizelor si procedura “aprobarii tacite” : daca nu se primeste nici un raspuns pina la acea data, investitorul va considera solicitarea ca aprobata. Totodata, ordonanta asigura cadrul legal pentru folosirea declaratiilor pe “proprie raspundere” in locul autorizatiilor cerute pentru anumite activitati;
- initiativa Guvernului Romaniei, in spiritul politicii de transparenta, de a face publica si de a actualiza in mod regulat, prin intermediul site-ului Ministerului de Finante, lista companiilor care au datorii semnificative catre bugetul de stat.

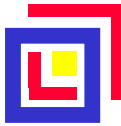
IMBUNATATIRI CE POT FI ADUSE MEDIULUI DE AFACERI

FIC a identificat trei domenii prioritare in care se pot efectua imbunatatiri, respectiv: 1) flexibilitatea pietei fortei de munca 2) un mediu de afaceri echitabil si aplicarea legii, si 3) regimul fiscal.

1 Flexibilitatea pietei fortei de munca

Noul Cod al muncii este un act normativ cuprinzator cu un impact semnificativ asupra tuturor companiilor din Romania. Totusi, anumite clauze din Codul muncii sunt restrictive si nu sunt adecvate companiilor care functioneaza dupa principiile economiei de piata.

De la intrarea sa in vigoare la data de 1 martie 2003, Codul muncii a avut efecte nefavorabile atat la nivelul angajatorilor, cat si la nivelul angajatilor. Angajatorii intampina dificultati in aplicarea noilor prevederi, iar potentialii salariatii au mai putine oportunitati de

angajare din cauza reinerii angajatorilor de a face noi angajari in aceste conditii restrictive si birocratice.

Principalul obiectiv al recomandarilor FIC cu privire la Codul muncii este imbunatatirea climatului de afaceri in beneficiul tuturor partilor implicate, atat angajati, cat si angajatori.

Un Cod al muncii lipsit de flexibilitate va limita capacitatea companiilor de a angaja personal, ceea ce va conduce la un cerc vicios: mai putine locuri de munca ce vor duce la mai putine taxe platite catre Stat, mai putini bani disponibili pentru consum, mai putini bani pentru achizitionarea de echipamente, mai putine economii investite, si in final, la o crestere economica redusa.

Din cele 300 de articole ale Codului muncii, FIC considera ca exista sase probleme majore ce ar trebuie solutionate de catre Guvern in cel mai scurt timp. Recomandarile FIC cu privire la cele sase probleme cuprind:

1.1 Fondul de garantare pentru plata creantelor salariale

Cerinta de a contribui la un "fond de garantare pentru plata creantelor salariale", in cazul in care angajatorul intra in procedura de faliment este oneroasa si nu se regaseste in economiile de piata.

FIC recomanda eliminarea prevederii privind fondul de garantare. Trebuie subliniat ca FIC nu este impotriva principiului privind compensarea salariatilor care sunt victime ale companiilor in faliment. Parerea FIC este ca aceasta compensare trebuie sa se faca din contributia platita la fondul de somaj.

1.2 Saptamana de lucru de 48 de ore.

Limitarea saptamanii de lucru la 48 de ore nu este practica in multe domenii de activitate si ar trebui mai multa flexibilitate pentru a permite salariatilor sa efectueze ore suplimentare daca acestia doresc.

Recomandarea FIC, in concordanta cu prevederile Directivei UE nr. 93/104/CE, este ca angajatilor sa li se permita sa munceasca maximum 48 ore pe saptamana ca medie calculata pe durata unui an calendaristic.

1.3 Angajarea si concedierea salariatilor

Documentatia ceruta in vederea angajarii salariatilor si a concedierii salariatilor incompetenti sau care nu reusesc sa treaca de perioadele de proba, sunt birocratice, greoaie si de durata. Aceasta birocratie va actiona ca un factor demobilizator pentru companiile ce doresc sa angajeze noi salariati.

FIC recomanda ca procedurile referitoare la concediere a salariatilor incompetenti sau a celor necorespunzatori din punct de vedere profesional, sa fie reduse si simplificate in conformitate cu practicile europene.

1.4 Conflictul de interese la nivelul angajatilor

Cerinta de a plati o prima salariatilor care sunt de acord cu “clauza de non-concurenta” nu se regaseste in economiile de piata. Mai mult decat atat, in economiile dezvoltate, regula este de a nu permite angajatilor sa lucreze in acelasi timp pentru o companie concurenta, ceea ce constituie in mod evident un conflict de interese.

FIC recomanda ca cerinta referitoare la faptul ca un angajator sa plateasca salarii suplimentare pentru loialitatea unui salariat sa fie eliminata.

1.5 Rolul sindicatelor si normele de munca

In economiile de piata, angajatorii, si nu sindicatele, sunt responsabili de eficienta productiei si de administrarea pe ansamblu a companiilor lor. In consecinta, cerinta ca angajatorii, impreuna cu sindicatele sa stabileasca “norme de munca”, care sa legifereze atat volumul de munca al personalului direct productiv cat si pe cel al personalului administrativ este un pas inapoi.

FIC recomanda ca cerinta de a stabili norme de munca sa fie eliminata.

1.6 Formarea profesionala

Cerinta de a oferi anual cursuri de formare profesionala pentru toti angajatii este excesiva.

FIC recomanda ca angajatorii sa isi instruiasca angajatii in functie de necesitati. Instruirea nu ar trebui sa aiba loc ca urmare a unei obligatii legale, ci mai degraba pentru a imbunatati abilitatile angajatilor in vederea dezvoltarii companiei. De aceea, FIC recomanda ca fiecare companie cu mai mult de 100 de angajati sa intocmeasca un raport anual referitor la formarea profesionala oferita personalului propriu. Acest raport ar trebui sa fie inaintat si sa primeasca raspuns din partea autoritatilor.

2 Un mediu de afaceri echitabil si aplicarea legii

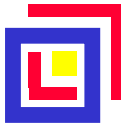
Pentru a crea o economie de piata functionala, care sa respecte *acquis-ul comunitar* al UE, si un mediu economic favorabil pentru toti competitorii de pe piata romaneasca, trebuie sa existe asigurari clare cu privire la faptul ca intreprinderile au sanse egale de a valorifica oportunitatile oferite de piata si ca trebuie sa se supuna acelorasi obligatii catre stat. Principalele recomandari ale FIC in vederea crearii unui mediu echitabil pentru toate companiile din Romania cuprind:

2.1 Un mediu de afaceri echitabil

Exista doua domenii a caror imbunatatire ar putea echilibra in mod semnificativ mediul de afaceri:

(a) Aplicarea uniforma a legislatiei actuale

Trebuie mentinut un mediu de afaceri echitabil pentru toti investitorii, straini sau locali. Aplicarea universala a legilor in vigoare, cu un accent special asupra colectarii stricte si fara

diferentieri a impozitelor, va contribui la cresterea veniturilor la bugetul de stat. Multor companii private si de stat li s-a permis sa acumuleze datorii mari catre stat si au fost scutite in mod arbitrar de penalitatile si dobanzile aferente respectivelor datorii. Participarea autoritatilor la astfel de practici ajunge pana la acordarea de subventii pentru un numar restrans de societati, creand astfel distorsiuni pe piata. Mai mult, prin aceste practici se pierd resurse atat de necesare de la bugetul de stat.

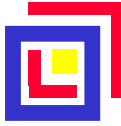
Colectarea impozitelor va continua sa fie o problema daca Guvernul actioneaza in calitate de creditor fata de companiile de stat. In plus, neplata la timp a impozitelor reprezinta o alternativa atragatoare pentru unele companii private, in conditiile in care penalitatile pentru plata cu intarziere sau pentru neplata sunt mai mici decat dobanzile percepute de catre banci.

Recomandarile FIC sunt urmatoarele:

- *Colectarea impozitelor atat pentru companiile private, cat si pentru cele de stat sa fie sistematica si fara diferentieri.*
- *Guvernul sa isi continue politica de transparenta lansata in 2003 prin publicarea pe Internet si actualizarea regulata a listei companiilor cu datorii semnificative catre bugetul de stat.*
- *Guvernul sa elaboreze si sa publice un plan detaliat si agresiv pentru reducerea in mod semnificativ a arieratele la buget.*
- *Sa fie oferite stimulente pentru accelerarea platii arieratelor cum ar fi un moratoriu privind plata penalitatilor (zero penalitati daca arieratele sunt achitate in termen de 12 luni, 50% reducere daca acestea sunt achitate in termen de 18 luni, 25% reducere daca sunt achitate in termen de 24 de luni) CU CONDITIA CA toate impozitele curente sa fie achitate la zi.*
- *Sa fie lichidata orice companie care are arierate neachitate catre buget mai vechi de 36 de luni.*
- *Transparenta in aplicarea regulilor cu privire la scutirea de impozite,(compatibile cu cele referitoare la subventii si ajutoare de stat, din tarilor UE), si supraveghere consecventa facute de catre Consiliul Concurentei din Romania.*
- *Deciziile de acordare de ajutoare de stat sa fie facute publice pe Internet, iar lista sa includa: ajutoarele deja acordate, cererile de ajutor de stat si cazurile in care se acorda ajutor de stat.*
- *Legile actuale cu privire la faliment sa fie aplicate, ceea ce ar avea drept rezultat inchiderea a numeroase companii private si de stat care inregistreaza pierderi.*

(b) Consultarea prealabila in cazul noilor proiecte legislative

Consultarea prealabila cu privire la proiectele legislative este importanta pentru a asigura elaborarea de legi cuprinzatoare, clare si transparente, care sa poata fi implementate intr-o maniera echitabila si corecta pentru toti agentii economici. Procesul legislativ ar trebui sa se

bazeze pe dialog, si pe luarea in considerare a intereselor tuturor partilor interesate. In prezent, partile interesate, inclusiv Consiliul Concurentei, sunt consultate numai ocazional cu privire la noile legi, iar comentariile lor nu sunt luate in considerare in mod sistematic.

Recomandarile FIC sunt urmatoarele:

- *Ordonanta Guvernului nr. 396/2002 si Legea nr. 52/2003 sa fie implementate in mod consecvent si toate proiectele legislative care afecteaza mediul de afaceri sa fie comunicate partilor interesate pentru comentarii.*
- *Propunerile legislative sa fie afisate pe Internet si publicate intr-o noua sectiune a Monitorului Oficial al Romaniei.*
- *Consiliului Concurentei sa i se acorde dreptul de a se opune legislatiei care limiteaza concurenta, iar legislatia referitoare la concurenta sa prevaleze asupra legislatiei cu privire la mediul de afaceri si a celor prin care se acorda ajutoare de stat.*
- *Sa creasca independenta Consiliului Concurentei fata de presiunile politice.*

2.2 Aplicarea legii

Aplicarea legii, care este un aspect fundamental al economiilor de piata functionale, implica existenta unui aparat judiciar independent, a unor mijloace judiciare de recurs accesibile si eficiente, a unui sistem care sa garanteze egalitatea in fata legii, a unui aparat executiv si judiciar eficient care sa aplice legea si, poate aspectul cel mai important pentru Romania, aplicarea fara diferentieri a legilor actuale.

Pentru a mari investitiile interne si cele straine directe, esentiale pentru cresterea economica, Romania trebuie sa demonstreze investitorilor potentiali ca aplicarea legii le va proteja investitiile si relatiile contractuale.

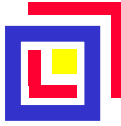
Recomandarile FIC sunt urmatoarele:

- *Cresterea independentei procurorilor si a instantelor fata de presiunile politice.*
- *Continuarea reformei sistemului judiciar pentru a asigura investitorii ca aplicarea legii prevaleaza in Romania.*
- *Asumarea unei repsonsabilitati mai mari de catre aparatul judiciar pentru a garanta aplicarea uniforma si previzibila a legilor.*

2.3 Un sistem judiciar echitabil si impartial

Un sistem judiciar echitabil si impartial constituie o componenta esentiala in aplicarea legii si este garantia finala a unui mediu de afaceri echilibrat.

Instantele judecatoresti din Romania sufera de lipsa unui numar suficient de judecatori si personal calificat. Prin urmare, hotararile instantelor judecatoresti din Romania aferente litigiilor comerciale sunt lipsite de consecventa si verdicte clare bazate pe o argumentatie juridica solida. In plus, aceasta lipsa a contribuit la o acumulare masiva de litigii si la

intarzieri inadmisibile in justitie. Solutionarea la timp a litigiilor si punerea in executare a sentintelor judecatoresti este un factor important pentru sanatatea si dezvoltarea sectorului privat.

Recomandarile FIC sunt urmatoarele:

- *Judecatorii sa beneficieze de instruire suplimentara pentru a putea solutiona litigiile comerciale cu un grad de complexitate din ce in ce mai mare.*
- *Numarul de dosare repartizat judecatorilor sa fie redus astfel incat timpul de care dispun pentru studierea lor, sa le permita sa inteleaga pe deplin, atat cauza litigiului, cat si modul corespunzator de aplicare al legii.*
- *Sistemul administrativ judiciar sa fie eficientizat prin utilizarea sistemelor computerizate; instruirea grefierilor de instanta si a personalului administrativ; scurtarea termenelor intre infatisari; comunicarea la timp si in mod eficient a citatiilor; limitarea numarului amanarilor din motive minore.*

3 Regimul fiscal

Regimul fiscal din Romania este in curs de imbunatatire prin introducerea in ianuarie 2004 a noului Cod fiscal, ce urmeaza sa fie adoptat dupa consultarea partilor interesate. Exista o serie de probleme in legatura cu regimul fiscal, identificate de investitorii straini din Romania. Cele mai importante recomandari ale FIC privind imbunatatirea regimului fiscal se refera la:

3.1 Stabilirea unui Cod de conduita pentru autoritatile fiscale

Autoritatile fiscale din Romania nu au un Cod de conduita care sa reglementeze "controlul" fiscal (auditul). In multe cazuri, aceste controale dureaza foarte mult si pot sa nu aiba obiective specifice. In plus, atunci cand efectueaza controlul, autoritatile fiscale ignora de multe ori continutul unei tranzactii si incearca sa interpreteze legea in dezavantajul contribuabilului. Mai mult, un control de durata si prelungit implica si alocarea de catre contribuabil a unor resurse considerabile de personal pentru a face fata controlului.

Desi FIC recunoaste ca Guvernul trebuie sa isi protejeze veniturile la buget, iar contribuabilii trebuie sa fie supusi controlului fiscal pentru a se asigura ca plata impozitelor a fost facuta corect, FIC recomanda includerea unui "Cod de conduita" pentru autoritatile fiscale in noul Cod fiscal. Codul de conduita ar trebui sa clarifice atat drepturile si obligatiile contribuabililor, cat si pe cele ale inspectorilor fiscali. In plus, ar trebui sa includa un mecanism de arbitraj ca alternativa la termenele costisitoare si indelungate acordate de instante.

3.2 Eliminarea intarzierilor in rambursarea TVA-ului

Desi au fost adoptate acte normative care sa permita rambursarea rapida a TVA-ului (respectiv rambursarea TVA-ului sa se faca inaintea efectuării controlului), din pacate, aceste acte normative nu au fost implementate. In consecinta, contribuabilii continua sa se confrunte cu intarzieri semnificative de pana la un an sau chiar mai mult in rambursarea TVA-ului. Aceste intarzieri creeaza probleme grave de lichiditati mai ales in cazul exportatorilor, care se gasesc in situatia cronica de recuperare a TVA-ului.

In plus, contribuabilii care se confrunta cu intarzieri in ceea ce priveste rambursarea TVA-ului au dificultati in incasarea dobanzilor datorate acestor intarzieri.

Recomandarea FIC este ca Guvernul sa implementeze imediat legislatia in vigoare referitoare la rambursarea rapida a TVA-ului pentru a permite recuperarea la timp a TVA-ului de catre companiile in cauza. Mai precis, Ministerul de Finante trebuie sa emita norme care sa reglementeze procedurile de aplicare a rambursarii rapide a TVA-ului, si sa precizeze functionarii din cadrul administratiei financiare care sunt autorizati sa aprobe cererile de rambursare.

In plus, recomandarea FIC este ca toate rambursarile de TVA facute cu intarziere, sa fie purtatoare de dobanda, in acelasi fel in care toate platile de TVA datorat catre stat, efectuate cu intarziere de catre contribuabili, sunt purtatoare de dobanda.

3.3 Implementarea unei strategii fiscale pentru Romania

In domeniul fiscal Romania nu are o strategie fiscala publicata, spre deosebire mai multe tari membre UE care stabilesc in mod formal care sunt obiectivele regimului fiscal adoptat. Spre exemplu, o strategie fiscala include indicatii asupra nivelului de taxe ce vor fi aplicate in urmatorii 3-5 ani pentru taxa pe profit, TVA si impozit pe venit.

In plus, Romania nu a facut o declaratie clara in ce priveste data la care va adopta in intregime principiile Organizatiei pentru Cooperare si Dezvoltare Economica (OECD) cu privire la legile fiscale si nici nu a indicat modul si data la care se vor adopta practicile UE cu privire la legislatia fiscala.

Stabilirea strategiei fiscale a Romaniei va creste reputatia acesteia ca tara stabila si demna de incredere in ceea ce priveste investitiile. In mod asemanator, angajamente clare din partea Guvernului cu privire la alinierea legilor Romaniei la principiile OECD si la practicile UE vor accentua imaginea acesteia ca tara cu un sistem fiscal stabil si previzibil. Stabilitatea suplimentara ce va rezulta in urma acestor masuri va contribui la obtinerea unor investitii straine directe mai mari, la aderarea la UE si la o dezvoltare economica accelerata.

Recomandarea FIC este ca Guvernul sa isi faca publica strategia fiscala referitoare la cotele de impozitare propuse pentru urmatorii trei pana la cinci ani.

In plus, recomandarea FIC este ca Guvernul sa faca o declaratie clara referitoare la data la care va adopta in intregime principiile OECD referitoare la interpretarea si implementarea legilor fiscale, precum si la data la care va adopta practicile UE referitoare la domeniul fiscal.

CONCLUZII

Membrii FIC isi ofera disponibilitatea sa sprijine implementarea efectiva a *acquis*-ului comunitar punand la dispozitia Guvernului Romaniei, experienta lor cu privire la procese similare ce au loc in alte tari din regiune.

Romania isi imbunatateste in mod constant credibilitatea la nivel international. Masurile deja luate si angajamentele asumate, in curs de aplicare, indica faptul ca imbunatatirea climatului investitional constituie o prioritate pentru Guvern.

In opinia FIC, masurile propuse de catre membrii nostrii vor duce la imbunatatirea mediului de afaceri si investitional romanesc, prin aceasta contribuind la atragerea de noi investitii straine directe si la sprijinirea Romaniei in ceea ce priveste indeplinirea obiectivului sau de a adera la UE in 2007.

Pentru informatii suplimentare, va rugam sa vizitati website-ul FIC la adresa <http://www.fic.ro> sau sa luati legatura cu:

Dna. Ruxandra Stan
Director Executiv
Consiliul Investitorilor Straini

Telefon: 222 19 31 -- Fax: 222 19 32 -- E-mail: office@fic.ro

Nota importanta privind dreptul de autor

Copyright © Consiliul Investitorilor Straini, Sos. Kiseleff 11-13, 011342 Bucuresti, Romania. Toate drepturile rezervate.

Acest document este rezultatul unei importante contributii constand in timp, resurse si efort din partea membrilor nostri, a grupurilor de lucru si a personalului permanent. Consiliul Investitorilor Straini isi distribuie documentele in mod gratuit in folosul intregii comunitati. Un numar limitat de copii in limba romana si engleza sunt disponibile la sediul Consiliului.

Consiliul acorda permisiunea presei, ONGurilor si altor organizatii civile similare de a reproduce si de a publica extrase din acest document in orice fel si fara plata de taxe sau redevente si fara o solicitare formala in scris, cu conditia ca astfel de copii sa nu se efectueze sau distribuie in scopul obtinerii de profit si ca dreptul de autor al Consiliul Investitorilor Straini sa fie recunoscut si sa se mentioneze sursa. La cerere, Consiliul va putea furniza prezentul continutul in format electronic, pe support magnetic sau prin posta electronica pentru usurinta si pentru grantarea acuratetei citatelor sau a eventualelor republicari.

Nimeni nu are dreptul sa publice, transmita, transfere, comercializeze, reproduca, sa creeze lucrari derivate, distribuie sau sa utilizeze in orice fel continutul acestui document partial sau in intregime cu exceptia cazurilor in care este permis expres, cazuri enunuate mai sus.